

Una sàtira bibliogràfica de Montesquieu

ER A un recull de «Curiositats bibliogràfiques» que anem formant de mica en mica y que un dia tal volta publicarem en volum, hem traduït algunes de les *Lettres Persanes* (1) de Montesquieu, a les quals, considerant-les desde ara com una peça separada de l'obra, ens hem permès també atribuir un títol. Tot aplegat es com segueix:

LA VISITA D'UN PERSA A UNA BIBLIOTECA DE PARÍS, EN 1719

I

ALTRE dia vaig anar a visitar una gran biblioteca en un convent de dervitxes, els quals són com uns depositaris d'aquella, ab l'obligació, emperò, de dextarhi entrar a tothom en determinades hores.

Al entrar vegí un home que's passejava ab gravetat per entremitg d'una quantitat innombrable de volums que'l rodejaven. Me li vaig dirigir, y li vaig pregar que'm digués quins eren alguns d'aquells llibres, que veyia millor enquadernats que'ls demés.

— Senyor meu — me digué, — jo'm trobo aquí en terra estrangera: no hi coneix a ningú. Son molts els que'm fan preguntes semblants; emperò ja compendreu que, per a donar-los gust, no he d'anar a llegir tots els llibres. Ja tinc el meu bibliotecari que us donarà satisfacció, puix s'ocupa nit y dia en desxifrar tot axò que veyeu. Es un home que no es bò per a rès, y que'ns resulta força carregós per que no treballa en profit del convent. Mes, ja sento que toca l'hora del refetor: els qu'estan, com jo, al cap d'una comunitat, deuen esser els primers a tots els exercicis. —

Tot dihent axò, el monjo m'empenyè cap a fòra, tancà la porta, y, talment com si hagués volat, desaparegué de la meua vista.

II

VAIG tornar l'endemà a aquella biblioteca, hont vaig trobar un altre home tot diferent del que hi havia vist la primera vegada. El seu posat era senzill, la seva fisionomia espiritual, y molt afable'l seu acolliment. Axí que li haguí fet conèixer la meua curiositat, se posà en obligació de satisfèr-la, y, fins, d'instruïr-me, en qualitat d'estranger.

— Pare — li vaig dir, — ¿quins són aquests grossos volums que ocupen tot aquest costat de biblioteca?

— Són — me digué — els interpretadors de l'Escriptura.

— N'hi ha un gran nombre! — li vaig respondre: — per força devia ésser abans molt fosca l'Escriptura, y molt esclarida a hores d'ara. ¿Es que hi queden encara alguns duptes? ¿Poden haverhi punts de discussió?

— Si n'hi ha, Déu meu, si n'hi ha! — me respongué; — quasi tants com ratlles de lletra conté.

— ¿Si? — vaig dir-li; — ¿y donchs què han fet tots aquests autors?

— Aquests autors — me replicà — no han cercat may en l'Escriptura lo que cal creure, sinó allò qu'ells matexos creuen; no se l'han mirada com un llibre hont eren continguts els dogmes que devien acceptar, sinó com una obra

(1) *Lettres Persanes*; CXXXIII a CXXXVII.

que podia revestir d'autoritat llurs propies idees: per axò es que n'han corromput tots els significats y n'han torturat tots els passatges. Es una terra a la qual fan devallades els homes de totes les sectes, y hont irruhexen com a pirates; es un camp de batalla hont lliuren molts combats totes les nacions enemigues que s'hi ensopeguen, y hont la gent s'ataquen y s'escaramucen de moltes maneres.

Al costat mateix hi veurèu els llibres ascètics o de devoció; tot seguit els llibres de moral, molt més útils; els de teologia, doblement inintel·ligibles, tant per la materia que hi es tractada com per la manera de tractarla; les obres dels místics, es a dir, dels devots que tenen el cor sensible.

— Ah, pare! — li vaig dir — un moment! no aneu ab tanta pressa: parlèu-me d'aquests místics.

— Senyor meu — digué: — la devoció enardeix a qualsevol cor disposat a la tendresa, y li fa trametre'ls esperits al cervell, els quals axí mateix l'escalfen, y d'aquí nexen els èxtasis y'ls arrobaments. Aquest estat es el deliri de la devoció: sovint se perfecciona, o, més ben dit, degenera en quietisme (1). Ja sabeu que un quietista no es altra cosa més que un home foll, devot y llibertí.

Vegèu els casuistes (2), que treuen a la claror els secrets de la nit, que forgen en llur imaginació tots els monstres que'l dimoni d'amor pot produir, els reunexen, els comparen, y'n fan l'objecte constant de les llurs cogitacions felices si en ells el cor no s'entremet de la cosa y no devé ell mateix còmplice de tantes disbauxes tan innocentment descrites y tan al desnú pintades!

Ja podèu veure que penso lliberalment, y que us dich tot lo que penso. Jo sóch de mena ingènua; y encara més tractant-se de vós, que sou estranger y desitgeu saber les coses, y saberles tal com són. Si jo volia, no més vos parlaria d'axò ab admiració; y no pararia de dirvos: «Axò es divinal! axò es respectable! aquí hi ha quelcom de meravellós!» y succehiria una d'aquestes dues coses: o que us enganyaria, o que'm deshonoraria en el vostre concepte. —

En aquestes acabàrem; una ocupació que li vingué al devitxe trencà la nostra conversa fins al endemà.

III

l'hora designada vaig tornarhi, y'l meu home'm portà precisament al indret en què'ns havíem dexat.

— Heusaquí — va dir-me — els gramàtics, els glosadors y'ls comentadors.

— Pare — li vaig dir, — tota aquesta gent no poden pas prescindir de tenir bon seny...

— Prou que poden — me digué, — y ni tan sols s'hi coneix, posat que les llurs obres no'n resulten pas pitjors: lo qual es per a ells cosa molt avinenta.

— Cert que sí — vaig dir-li, — y prou ne coneix de filòsops que farien molt bé si's dedicaven a aquesta mena de ciències.

— Aquí teniu — va prosseguir — els oradors, que tenen el talent de persuadir independentment de les rahons; y'ls geomètres, que obliguen a un home a dextarse persuadir sense volerho, y tirànicament el convencen.

(1) Doctrina religiosa que suposa la perfecció en l'anorreament de la voluntat y l'absoluta indiferència de l'ànima. A les darreries del segle XVII tingué molts sectaris a França y donà lloch a grans controvèrsies. (N. de BIBL.)

(2) Teòlechs que s'ocupen de moral religiosa, y d'escatir, a voltes ab excessiva subtilitat, els casos de consciència. (N. de BIBL.)

Heusaquí'ls llibres de metafísica, que tracten de tan copiosos interessos, y en els quals l'infinít compareix per tot arrèu; els llibres de física, que no troben cosa de major meravella en l'economia del ample univers, qu'en la més senzilla màquina dels nostres artesans; els llibres de medicina, aquests monuments de la fragilitat de la naturalesa y de la potestat de la ciència, que fan tremolar quan parlen de les malalties, àdhuc les més petites, per lo molt que'ns fan accessible la mort, emperò que'ns posen en una completa confiança quan parlen de la virtut de les drogues, talment com si, per virtut d'elles, ens haguessin conferida la immortalitat.

Al costat mateix hi ha'ls llibres d'anatomia, que contenen, molt menys que la descripció de les diverses parts del cos humà, els noms envetricollats que'ls han estat atribuïts; cosa que no guareix ni al malalt de sa malaltia, ni al metge de la seva ignorància.

Heusaquí la química, que tan aviat habita'ls hospicis com les cases d'orats, estatges uns y altres que li són igualment propis.

Heusaquí'ls llibres de ciències, o, més ben dit, d'ignoràncies ocultes; aytals són els que contenen qualsevulga lley de diableria: execrables a judici de la major part de la gent, emperò dignes de llàstima al meu entendre. Igualment que'ls llibres d'astrologia judiciària.

— ¿Què dièu, pare? — vaig fer jo vivament; — els llibres d'astrologia judiciària! Si són aquells dels quals nosaltres a Persia fem el més gran cas: ells regulen totes les accions de la nostra vida, y'ns determinen en tots els nostres afers; els astròlechs són propiament els nostres directors; encara fan més: intervenen en la governació del Estat.

— Si es d'aquesta manera — digué — vosaltres viviu sota un jou molt més fexuch que'l del raciocini: axò es lo que'n diríem la més absurda de les dominacions. Jo planyo força a una família, y encara més a una nació, que's dèxa en tanta de manera imposar per les planetes.

— Nosaltres ens servim de l'astrologia — vaig contestar-li — si fa o no fa com vosaltres de l'àlgebra. Cada terra té la seva ciència, d'acort ab la qual regula la seva política. Tots els astròlechs aplegats no han fet may tantes de ximpleries en la nostra Persia com n'ha fetes aquí un sol dels vostres algebristes. ¿Penseu vós que'l concurs casual dels astres no sia una regla tan segura com els bells rasonaments del vostre fabricant de sistemes? (1) Si anavem a vot sobre aquest punt a França y a Persia, seria ocasió d'un magnífich triomf per a l'astrologia, y veurieu els matemàtics ben humiliats. Quin corolari més vergonyós per a ells se'n podria treure! —

La nostra disputa fou destorbada, y'ns calgué separar-nos.

IV

n la següent entrevista, el meu lletraferit me dugué a una cambra reservada.

— Heusaquí'ls llibres d'història moderna — me digué. — Vejau, primerament, els historiadors de l'Església y dels Papes, llibres que lleexo per a la meua edificació, y que fan, sovint, en mí un efecte del tot contrari.

Els d'allà són els que han escrit de la decadència del formidable Imperi Romà, el qual s'era format ab les desfe-

(1) Alusió al economista Law, el qual, ab el seu sistema de finances implantat a França per aquella època, causà la ruïna del país. Fou com una mena de *febre d'or* seguida del inevitable desastre. (N. de Bibl.)

rres de tantes monarquies, y per damunt la cayguda del qual tantes de noves també se n'han format. Un nombre infinit de pobles bàrbres, tan desconeguts com els països que habitaven, aparegueren de sobte, l'invadiren, l'arrasaren, el trocejaren, y fundaren tots els reyalmes que actualment veyèu a Europa. Aquests pobles no eren pas bàrbres en realitat, posat qu'eren lliures; emperò ho han devingut després que, sotmesos en llur major partida a una potestat absoluta, han perduda aquella dolça llibertat tan concorde ab la rahó, ab la humanitat y ab la natura.

Aquí veyèu els historiadors de l'Alemanya, la qual no es sinó una ombra del primer imperi, emperò qu'es, crech jo, la sola potència que hi hagi en la terra a la qual les divisions no han afeblida gens; la sola, crech també, que s'enforteix a la mesura de ses pèrdues, y que, lenta en aprofitarse dels èxits, devé indomable ab les seves desfetes.

Heusaquí'ls historiadors de França, hont, de primer, se veu formarse la potestat dels reys, morir dues vegades, renàixer altres tantes, decandir-se tot seguit durant alguns segles; emperò, reprenent forces insensiblement, augmentada de totes parts, ascendir a son darrer període: talment com aquests rius que perden llurs aygües pel camí o s'amaguen sota terra, y després, reapareixent de bell-nou, engreixats pels torrents que s'hi aboquen, arrossegueu ab impenitència tot allò qu'entrebanca'l llur pas.

Allà veyèu la nació espanyola sortir d'algunes montanyes; els prínceps mahometans subjugats tan insensiblement com ràpidament havien fetes llurs conquestes; tants reyalmes acoblats en una vasta monarquia que's feu quasi única, fins que, atuhida sota sa falsa opulència, perdé la seva força y fins la seva reputació, y no conservà sinó l'orgull del seu primitiu poder.

Aquests són els historiadors d'Anglaterra, hont se veu la llibertat surgir incessantment de les flames de la discòrdia y la sedició; el rey sempre trontollant damunt d'un trono incommovible; una nació impacient, entenimentada en la seva mateixa furia, y que, mestressa de la mar (cosa inaudita fins aleshores), barreja'l comerç ab la potestat imperial.

Molt prop d'aquí hi ha'ls historiadors d'aquesta altra regina de la mar, la república d'Holanda, tan respectada en l'Europa y tan formidable en l'Àsia, hont els seus negociants veuen tants de reys prosternats en la llur presència.

Els historiadors d'Itàlia us representen una nació, en altre temps senyora del món, esclava avuy de totes les dèmes; el seus prínceps dividits y febles, y sens cap altre atribut de la sobirania que una política vana.

Heusaquí'ls historiadors de les repúbliques de la Suïssa, qu'es la imatge de la llibertat; de Venècia, que no té recursos més qu'en el seu estalvi; y de Gènova, que no es superba més que per rahó dels seus navilis.

Heusaquí'ls del Nort, y'ls de la Polònia entre altres, la qual usa tan malament de la seva llibertat y del dret que té d'elegir-se'ls seus Reys, que sembla voler servir de conhort ab axò als pobles vehins seus que han perdut una y altra cosa.

Sobre axò, prenguerem comiat l'un del altre fins al dia vinent.

V

l'ensentdemà va acompanyarme a una altra cambra.

— Aquí hi ha'ls poetes — me digué; — es a dir, aquests autors, l'ofici dels quals es posar entrebanchs al bon seny, y ofegar la rahó devall dels artificis com en altres temps eren enterrades les dones sota de les llurs vestidures y ornaments. Ja vós els coneixèu: no

escassegen entre'ls Orientals, hont el sol, més ardent, sembla enardir fins la propia imaginació. Heusaquí'ls poemes èpichs...

— ¿Eh? ¿què es axò dels poemes èpichs?

— Verdaderament — me digué — no ho sé pas: els que hi entenen diuen que solament ha pogut arribarsen a fer dos, y que'ls altres que són donats ab nom de tals, no ho són mica: y axò tampoch jo no ho sé. Diuen, ademés, qu'es impossible ferne de nous; y axò encara resulta més sorprenent.

Heusaquí'ls poetes dramàtics, que, al meu entendre, són els poetes per excelència y'ls amos de les passions. N'hi ha de dues menes: els còmichs, que'ns remouen l'ànima tan dolçament; y'ls tràgichs, que'ns la torben y agiten ab tanta violència.

Heusaquí'ls lírics, que jo tinch en tant menyspreu com faig dels altres bon cas, el quals fan de llur art una harmoniosa extravagància.

Tot seguit poden veures els autors dels idilis y èglogues que plauen a la mateixa gent de la Cort, ab la idea que'ls comuniquen d'una certa tranquil·litat de què ells no fruïxen y la qual els mostren en la vida dels pastors.

De tots els autors qu'hem vistos, heusaquí ara'ls més perillosos: son els que agüen els epigrames, que són a faysó de petites sagetes soltes causant una fonda nafra inaccessible als bàlsams.

Aquí veyeu els novel·listes, que són una lley de poetes que per igual violenten el llenguatge del enginy y'l del cor; qu'esmercen llur vida en recercar la natura y se la dexe escapar constantment; y que forgen hèroes que hi són tan forasters com els drachs alats y'ls hipocentaures.

— He vist — li vaig dir — algunes de les vostres noveles; y si per atzar vegessiu les nostres encara us n'estranyariu més. Són igualment mancades de naturalitat y, ademés, extremadament cohibides per les costums nostres: ens calen deu anyades d'amors abans que un enamorat hagi pogut veure no més el rostre de la seva estimada. A tot axò'ls autors se veuen encara obligats a entretenir els llegidors ab preliminars enutjosos. Y, com es impossible donar varietat als incidents, s'acut a un artifice qu'es encara pitjor que'l mal a evitar: els prodigis. Tinch la certesa de què vós no trobarèu bé que una bruja encantadora fassi brollar de sota terra un exèrcit, ni que un hèroe'n destrueixi, ell tot sol, un de cent mil homes. Donchs, axí són les nostres noveles (1): aytals insípides aventures, repetides tantes vegades, ens dexe ensoptits, y lo extravagant dels prodigis acaba per fastiguejarnos. —

Un escrit inèdit d'En Oliver

EGONS ja hem explicat en altra ocasió (2), l'Ateneu Barcelonès tingué per un moment la iniciativa de publicar una colecció sistemàtica dels Antichs Autors Catalans, empresa que no arribà a pendre cos per rahons que ja també apuntarem.

Ara fa poch, regirant els nostres papers, ens han vingut a les mans unes proves d'impremta,

(1) En realitat, aquí's fa indirectament la crítica de la novela francesa del temps de Montesquieu, la qual estava afectada dels mateixos vicis que'l Persa atribueix a les produccions novel·listiques del seu país. (N. de Bibl.)

(2) Bibl. I, 65.

que tampoch arribaren a realitat (o sia a ésser estampades), les quals volèm publicar avuy, per que constituïxen un escrit pòstum del anyorat En Miquel S. Oliver, qu'era aleshores Secretari-administrador del Ateneu; el qual, com ja hem dit, anava a convertir-se en editor d'una *Biblioteca Catalana* y cridava en auxili d'aquella iniciativa a tots els bons catalans amadors de les nostres lletres.

L'escrit en qüestió, en l'estat de proves, ab correccions indicades al llapiç blau, obrava en poder nostre per que se'ns encarregà, com a membre de la Comissió editora del Ateneu, d'ultimar alguns detalls abans que'l document fos distribuït al públich. Mes la Comissió ja no's tornà a reunir després del dia 18 de febrer de 1907 en què, convocats pel President, ens aplegarem per a parlar del projecte; y d'aquell dia es que conservem l'escrit d'En Oliver, el qual diu axí:

Ateneu Barcelonès

BIBLIOTECA D'ANTICS AUTORS CATALANS

ANTIGA aspiració dels catalans és la de posseir una *Biblioteca Clàssica* de llurs autors del bon temps, en forma semblant a les que tants països poden presentar, degudes unes voltes a l'esforç col·lectiu i altres a l'iniciativa d'un editor intel·ligent i patriòtic.

Recullida de fa estona aquesta aspiració per l'ATENEU BARCELONÈS, va tractar de donar-li forma i es va prendre, fa temps, l'acord de crear, baix sos auspicis i patronat, una «Associació pera la *Biblioteca Clàssica d'Autors Catalans*», circulant llistes d'adhesió al projecte, que en poc temps es cobriren de nombroses firmes.

L'ATENEU, a l'encoratjar i protegir obra semblant, va tenir en compte que'l més alt testimoni de la personalitat d'un poble és sa literatura, espill de les costums, temple de l'història i arxiu i deposit de la llengua. Reunir en un *corpus litterarum* la munió dispersa dels textos catalans antics és reunir la psicologia de Catalunya, donant consistència quasi bé material a l'esperit difús a través de segles i gèneracions diverses. Perquè una vella literatura, en un idioma propi i sostinguda per indefectible tradició, és la millor executòria de les nacionalitats.

No volen desconeixer, els iniciadors de la nova *Biblioteca*, els esforços meritissims que ara i abans d'ara ha anat realisant una llegió d'erudits i triats bibliòfils, honra de la cultura patria; havent de citar el nom preclaríssim den Marian Aguiló com a capdavanter de tots ells. Però ja sia que la tasca d'uns quedés frustrada o incompleta, o que vingués massa aviat en l'auba del renaixement i no pogués fruir de totes les descobertes de l'investigació; ja sia que altres condueixin la seva afició per camins d'exquisit tipogràfic o de troballes inèdites i precioses, havent de donar-les saltejades i sense sistema; és la veritat que no's compta actualment ab un d'aquells grans reculls que fixen per sí mateixos les fites generals de tota una literatura i que la posen al alcanç dels llegidors, encar que no sien especialistes ni savis.

D'això's tracta, doncs: deixant a l'erudit el seu camp immens d'exploració, i al bibliòfil el cultiu de les elegàncies del llibre, sens rebutjar ni menysprear aquestes direccions, ans al contrari aprofitant d'un i altre lo que sia pro-

fitós, es tracta de reunir pera tota mena de public el cos general de la literatura catalana.

Ab dit objecte l'ATENEU ha aprovat el reglament de l'«Associació» encarregada de portar a terme l'edició, segons la norma comunament adoptada pera aquesta classe de publicacions nacionals.

L'«Associació»s compondrà de *protectors* i *suscriptors*. Els primers, dels quals podran esser les corporacions i entitats, pagaran una subvenció anyal de 25 pessetes i el preu ordinari de suscripció dels volums, tenint dret a un exemplar de tots els llibres que vagin sortint, de la tirada especial en paper més escullit, numerat i ab el nom del protector. Els suscriptors satisfaran les obres a mida que surtin, ab l'obligació d'adquirir-les totes, fixant-se un preu més ventatjós que'l de venda dels exemplars sobrants.

La Comissió no pot creure que Catalunya deixi d'encoratjar i fer seva una empresa de fa tant temps desitjada. Si aquesta terra va donar a les lletres castellanen un Aribau i un Rivadeneyra pera organitzar i editar la *Biblioteca de Autores Españoles*, no's concebria que un esforç semblant resultés impossible a casa nostra. Per lo tant, dona per assegurat l'èxit material necessari pera subvenir als gastos, posa tota sa preocupació en que l'obra resulti digna del seu objecte, segons queda indicat més amunt.

Barcelona, 15 de Maig de 1907.

El President de la Comissió, *Lluís Domenech i Muníer*.

Ernest Moliné i Brasés.— *Ramon Miquel i Planas*.

Joan Almirall i Forasté.

Miquel S. Oliver, Secretari.

Una observació no més: el document, com se pot veure, va ab la conjunció *i* y ab altres extravagancies gràfiques de les que després havien de constituir les famoses *Normes del Institut*. Emperò axò no vol dir que l'Oliver escrigués d'aquella manera, nó: es que'l text aquí reproduhit fou compost a l'Avenç, y aquest, com tothom sab, era com una *aduanera ortogràfica* per la qual no passava una rata sense que li apliquessin el *marchamo* del establiment. Lo qual tots consentiem, més o menys, per la gran simpatia que'ns inspiraven aquells *noys*, qu'encara actuaven de revolucionaris y d'innovadors y ja pugnaven per apoderarse del Institut a fi d'endossarli les llurs cabories reformadores de la Llengua.

Propòsit en el qual reexiren per complert, desgraciadament. Dit sia axò ab tot el respecte que'ns mereix el primer fundador de l'Avenç, el sabi y ponderat Sr. Massó, qui, segurament, de sa propia voluntat no hauria atentat may contra la vida del Idioma que tant ha donat probes d'estimar. Emperò, ja sabem tots lo que són les males companyies!

Dos exemplars de bibliòfil

ORA per demés que tractessim d'enganyarnos: BIBLIOFILIA es essencialment una publicació íntima, quasi domèstica. No hi fa res qu'en les seves columnes haguem vingut tractanthi qüestions de caràcter general, transcenden-

tals y tot. Lo cert es, emperò, que la nostra reduhidíssima esfera d'influència, la nostra matexa indiferència per l'èxit popular y sorollós (a tot lo qual hem preferit l'aprovació y assentiment tàcit d'alguns amichs nostres, tocats de vera y irreparable *bibliofollia*), han donat, com a conseqüència, que'ls nostres dos volums (el segon dels quals ara està justament acabantse) siguin perfectament ignorats aquí y a tot arreu. Pot dirse, donchs, sense gota d'hipèrbole, que BIBLIOFILIA es una publicació universalment desconeguda; lo qual no li lleva ni li posa mèrits.

Establert, donchs, tot axò que resta escrit, ja podem seguir parlant ab tota llibertat als nostres amichs de les coses nostres. Y donarlos noticies que a ningú no interessarien sinó a ells, y encara precisament perque són amichs nostres y, com a tals, no poden desentendre de lo que a nosaltres ens afecta.

Sabran, donchs, aquests amichs benvolguts, que la nostra llibreria s'es augmentada darrerament ab dos exemplars interessants, a saber: un llibre antic, que són les *Chroniques d'Espanya*, d'En Pere Miquel Carbonell, edició gòtica de Barcelona, 1546; y un llibre modern, francès, intitolat *Les Fiancées merveilleuses*, de Jerome Doucet, edició ilustrada de la casa Hachette (París, 1916).

Començant per l'exterior, cal que's fixin els nostres amichs en les enquadernacions qu'hem fetes fer a aquests dos volums. La del *Carbonell* es una interpretació, en mosaych y petits ferros, d'un model de tipo Aldi-Maiòli que s'ha publicat aquí mateix (1), y que, ab l'or y'ls colors de les pells, ens sembla que fa molt efecte (vègis làmina 540 a). En quant a la del llibre d'en *Doucet*, es de gust modern, inventada pel nostre gran artista en Joseph Roca y Alemany, y executada també en petits ferros y mosaychs (làmina 556 a).

Ara, vistos per dintre, aquests dos volums difereixen en gran manera. El gòtic, encara que's tracta d'un bon exemplar, ben sencer y complert, té poch per a veure. Emperò l'altre llibre... ah, l'altre llibre es un veritable joyell! Imagíninse'ls nostres amichs (Déu meu, que l'enveja no'ns els torni ara enemichs!) que les 46 ilustracions del llibre, traçades ab precisos contorns pel llàpic d'en Fèlix Llorioux, han estat delicadament aquarelades, ab un gust y una distinció supremes, per unes senyorettes de Reus, filles d'un excelent company bibliòfil, al qual som deutors del exemplar en qüestió, enriquit a intenció nostra ab el susdit treball de pintura.

Y heusaquí com, de mica en mica, el redactor de BIBLIOFILIA veu augmentarse ab selectes exemplars, admiració dels ulls y goig del esperit, el seu patrimoni bibliogràfic: *ex libris R. M. et amicorum*, com se deya en els temps del bon Grolier.

(1) BIBL. II, 68.

Carbonell: «CHRÒNIQUES DE ESPANYA» (Barcelona, 1546)
 Enquadernació moderna d'estil clàssich, executada ab mosàych y daurats a mà
 (De la llibreria Miquel y Planas)

Algunes edicions-miniatura catalanes

QUAN se publicà, en l'any 1881, una bibliografia de llibres de formats minúsculs (1), digué un bibliògraf que, necessàriament, devia haver ofert grans dificultats l'acoblament d'aquelles referències relatives a llibres, en general, de curtíssim tiratge y d'escassíssima circulació. No hem tingut nosaltres, fins avuy, avinentesa de veure la bibliografia en qüestió, emperò estem per endavant segurs de què poques referències sobre llibres catalans hi deuríem trobar: perquè's nos-

tres llibres solen ésser encara més poch coneguts que's d'altres bandes.

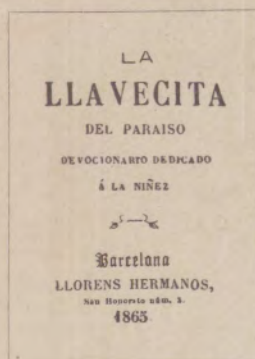
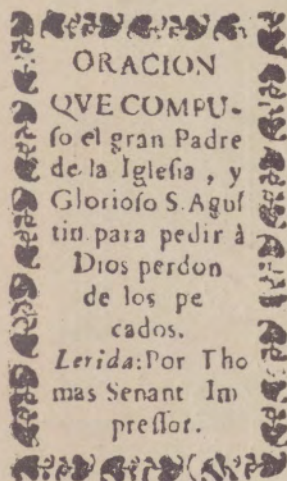
Certament, no'ns anem pas a emprendre nosaltres la tasca de completar, en lo que fa referència a Catalunya, el treball dels bibliògrafs *microscopistes*; únicament ens plau donar notícia documentada d'alguns llibres *petits* que'ns han passat per les mans. Y diem *petits* y no pas *microscòpics*, com l'autor de la consabuda bibliografia, perquè'l

nom ens sembla impropí. Se tracta de llibres que's poden ben llegir sense microscòpich, y alguns, fins, són estampats en caràcters relativament grans. Perque, al nostre entendre, lo *microscòpich* en aquesta mena d'estampacions surt ja del camp de

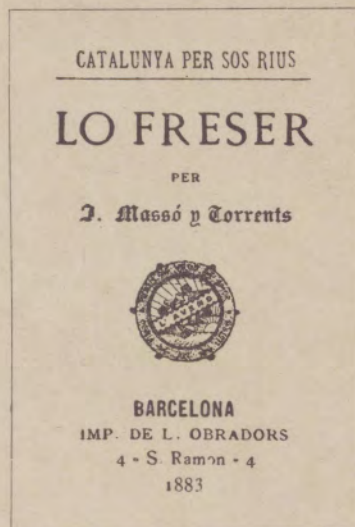
la tipografia. Les arts del gravat poden avuy donar reproduccions microscòpiques, per qualsevol dels procediments fotomecànics; emperò lo veritablement *clàssich* en aquest genre, es que sia feta la composició ab caràcters movibles; y no sabem que s'hagin gravat may punxons per a picar matrius de fundició de gayre menys de *quatre punts*. Y aquests caràcters de quatre punts ja ofereixen

prou dificultats als caxistes per a que sia tinguda per obra pacient la de compondre un text de certa

extensió ab aquella mena de lletra. Y una estampació nítida d'unes planes axí, no es cosa que surti

(1) *Bibliographie des impressions microscopiques* par Ch. Nauroy (Paris, 1881, in-16), en *Le Livre (Bibliographie Moderne)*, Troisième année (Paris, 1882), pàg. 32.

tampoch sinó de mans d'un maquinista-estampador que sàpiga ben bé's recursos de la seva professió.

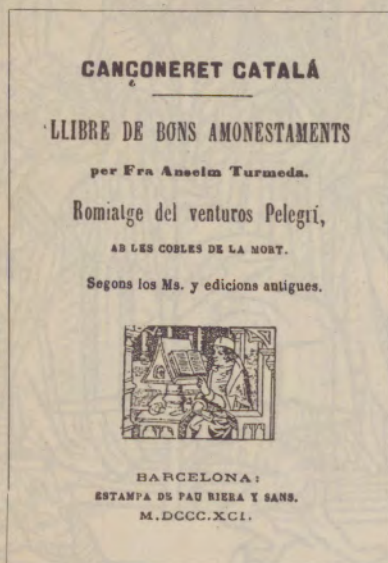
Dels llibres que anem a anotar, en nombre de vuyt, a l'hora que'n donem els facsímils de les

portades, dirèm aproximadament el *cos* de lletra empleat en cada cas; perquè per alguna cosa estem en bones relacions ab alguns dels actuals succe-

sors de Gutenberg, per a que'ns poguem permetre parlar en termes tècnichs.

La llista està ordenada cronològicament.

[18..] *Oracion que compuso el gran Padre de la Iglesia y Glorioso S. Agustín para pedir a Dios perdón de los pecados.*—Lérida: Por Thomas Senant Impressor.

De 71 × 48 mm., 32 pàgs. sense numerar. El tipus de lletra es de nou punts, interlineat a dos.

1865. *La Llavecita del Paratso, devocionario dedicado a la niñez.*—Barcelona. Llorens Hermanos, San Honorato, n.º 3, 1865.

De 48 × 34 mm., 191 pàgs. Tipus de lletra: 6 punts, interlineat a 2 p. y 4 punts, també interlineat a 2. Hi ha, ademés, dotze petites estampes, gravades al aram, distribuïdes pel llibre.

1883. *Catalunya per sos rius. Lo Freser, per J. Massó y Torrents.*—Barcelona. Imp. de L. Obradors, 4. S. Ramon, 4, 1883.

90 × 58 mm., 80 pàgs. y un mapa plegadiç. Caràcter de lletra: 5 punts, desinterlineat.

1891. *Doctrina Cristiana en cobles, composta en lo XVIen segle per lo R. P. Lledesma. Augmentada ab lo llibre del Venturós Pelegrí e ab les Cobles de la Mort. Ara novament corregides.*—Barcelona. Estampa de F. Altés, 1891.

90 × 55 mm.; 32 + 48 pàgs. Tipus: 5 punts, desinterlineat.

1891. *Cançonet català. Llibre de Bons Amonestaments, per Fra Anselm Turmeda. Romiatge del Venturós Pelegrí, ab les Cobles de la Mort.*

Segons los Ms. y edicions antigues.—Barcelona: Estampa de Pau Riera y Sans, M.DCCC.XCI.

De 83 × 59 mil·límetres; 64 pàgines. Lletra de 4 punts, interlineada a 2.

1911. *La vida de Sant Jordi, Patró de Catalunya, publicada per Jordi Miquel y Solà.*—Barcelona, MCMXI.

De 65 × 44 mm.; 24 pàgines, orlades de filets vermells. Tipus: 4 punts, interlineat a 1.

1913. *Aplech de proverbis rimats den Guillem de Cervera, trelladats del original provençalèsch dotzcentista en llenga catalanesca per A. B. T.*—Barcelona.—Stampa «La Elzeviriana», M.XM.XIII. [errada, en lloch de M.CM.XIII].

69 × 52 mm.; 32 pàgines. Lletra gòtica moderna d'uns 6 punts.

1918. *Missatge del President Wilson endreçat al Congrés dels Estats Units, el 8 de janer 1918.*—Traducció catalana.—Barcelona, MCMXVIII.

47 + 31 mm.; 103 pàgines. Lletra de 6 punts, desinterlineada.

Volèm creure que, ab un xich de treball més, hauríem pogut adquirir altres notícies de llibres minúsculs fets a Catalunya. Si se'ns hagués acudit ferho alguns mesos enera, hauríem fins pogut aprofitarnos de la notabilíssima colecció de llibrets d'aquesta

Aplech de proverbis rimats den Guillem de Cervera, trelladats del original provençalèsch dotzcentista en llenga catalanesca per A. B. T.

Barcelona.—Stampa «La Elzeviriana». M.XM.XIII

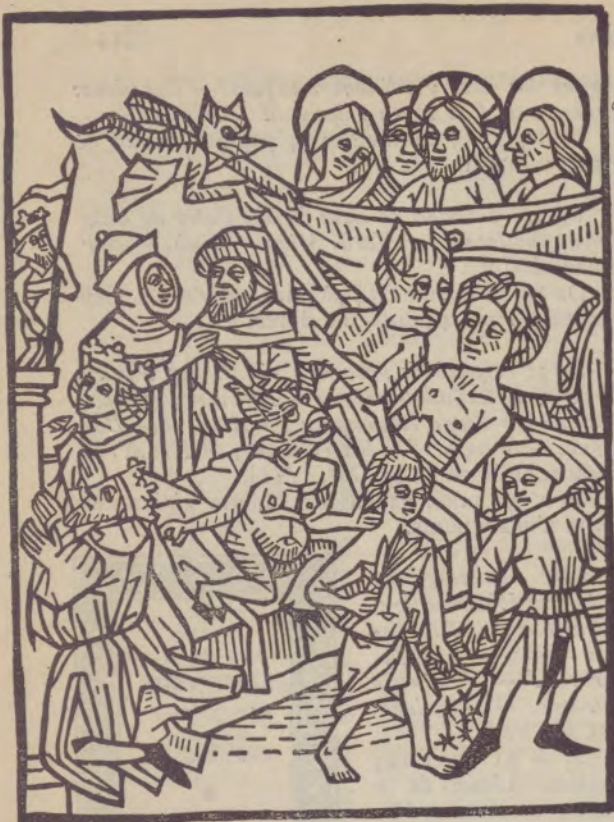
MISSATGE
DEL
PRESIDENT
WILSON
endreçat al
CONGRÉS DELS
ESTATS UNITS
el 8 de janer 1918

Traducció catalana

BARCELONA
MCMXVIII

mena en possessió de Mr. C. B. Hurst, Cònsul dels Estats Units a Barcelona. Mes ara ja es tart, perquè aquell nostre amich ha estat trelladat, ens

544 a

544 b

544 c

544 d

542 *i-k* — «ART DE BÉ MORIR» (Valencia? devers 1491)542 *l* — Granollachs: «LUNARI E REPORTORI DEL TEMPS» (Barcelona, 1513)

sembla, a la illa de Cuba, pel govern del seu país. En el temps de la seva estada aquí, Mr. Hurst tingué ocasió de fer estampar el *Missatge del President Wilson*, descrit abans, la versió catalana del qual fou establerta per nosaltres sobre l'original anglès. Y fou per exprés comanament de Mr. Hurst, que també nosaltres redactàrem l'endrega que figura en la segona fulla del llibret en qüestió, la qual diu axí: «A la noble Gent Catalana es dedicada la present edició joíell d'un document històric, per C. B. Hurst, Cònsul general dels Estats Units a Barcelona»

Diguem aquí també, ja que hi som posats, alguna cosa de la *Vida de Sant Jordi* impresa en 1911 y posada a nom d'un fill, aleshores acabat de néixer, del Redactor de BIBLIOFILIA. Se tracta, senzillament, d'una publicació de caràcter domèstic: la participació de naxença del susdit infant, que distribuïrem a parents y amichs; circumstàncies que queden fixades en el prefaci del llibre. El text de la *Vida* del sant es tret del *Flos Sanctorum* català, segons el manuscrit del segle xv de la Universitat de Barcelona.

Exlibris d'En Joaquim Figuerola

QUEST artista es ja conegut dels amichs de la nostra BIBLIOFILIA gracies a les diverses manifestacions de la seva activitat que figuren reproduhides en aquestes planes. Emperò encara quedava un aspecte de les aptituds artístiques d'En Figuerola, que no havíem posat de manifest: els exlibris, dels quals en té també dibuxats el nostre amich un cert nombre, oferint una gran varietat de maneres y estils.

Axò podrà veure en les sis planes que segueixen, hont hi ha reunits vintidós exemplars (546 a-v), el temps de producció dels quals va desde l'any 1907 fins al present.

Constatem, de passada, que l'afició a ferse fer marques de biblioteca no sembla pas haver minvat gens desde'ls dies, que ja'ns aparexen llunyans, de la «Revista Ibèrica de Exlibris» (1903-1906). Y diguem també que no sempre a cada una d'aquestes manifestacions correspon en la realitat una col·lecció de llibres ben tinguda y degudament ordenada. No es tampoch cosa fàcil, segons se veurà, per als nostres bibliòfils, optar definitivament per una marca que sia, en el cas de cada hu d'ells, exclusiva y única, com pretenen certs tractadistes rígits en excés obligantlos a renunciar a tot ulterior cambi de distintiu o divisa. Si es axò un signe dels temps, caldrà convenir en què no exceleixen pas per llur constància'ls bibliòfils de la època que correm; contribuint molt poderosament els col·leccionistes d'exlibris a la producció sobreabundant d'aquesta mena de marques.

Y no obstant ¿qui serà que s'atreveixi a abominar públicament del col·leccionisme? Un amich nostre ens afirmava molt seriament, no fa gayre, que precisament la superioritat del home respecte dels demés essers creats està en què ell es *l'únic animal que col·lecciona*.

Perdonèmlí al susdit amich lo irrespectuós d'aytal asseveració; tot establint, per compte nostre, que'l qui comença col·leccionar exlibris està un xich més aprop de col·leccionar llibres que abans. Y com que d'axò, en definitiva, es de lo que's tracta, acceptem de bon grat que's dibuxin exlibris, molts exlibris, y que se'n facin col·leccions copioses, desmesurades, de cent mil exemplars y més, competint ab el difunt Comte de Leiningen-Wersterburg, que arribà a reunirne una barbaritat de milers.

Emperò si a nosaltres algun dia'ns tornava a rebrotar el col·leccionisme exlibristich, tractaríem de ferho ab mesura y discreció, seleccionant, en quant fos possible, com feya l'amich En Alexandre de Riquer, mort no fa gayres mesos; o com fa també'l per fortuna ple de salut En Antoni Dalmau; altre bon amich nostre y estimat bibliòfil, a qui's deu la publicació d'una flamant revista *Pro Exlibris*, que tenim davant dels ulls mentres escrivim aquestes ratlles.

Una endevinalla ortogràfica

A algunes setmanes que un vespre, anantsen de retorn cap a la seva llar, el Redactor va comprar un diari. Poca cosa d'interessant solen dur, ordinariament, els diaris. Emperò un hom ja s'ha avesat tant a comprar el diari, que'l compra quasi d'èsma, se'l fica (també d'èsma) a la butxaca, y allà's queda'l diari moltes vegades sense llegir. Mes el ciutadà que ha adquirit un diari, àdhuch no haventlo tan sols desplegat, ha acomplert ja un deute de ciutadania y està en pau ab la seva consciencia civil. Per que un diari a la butxaca sempre suposa en el possessor una espiritualitat alerta, un interès per la cosa pública, una afinitat ab el bategar universal y, per a dirho en un mot, una identificació perfecta del individu ab el seu temps. L'home, ab el seu diari, devé *ipso facto* lo que se'n diu l'home modern. ¿Y què més pot un hom desitjar qu'èsser tingut, notoriament, per un home modern? Si ara algú'ns obligava a dir, ab tota franquesa, com se pot fer per a ésser o dexar d'ésser modern, tampoch no sabríem què dirli. Emperò axò no desvirtúa aquella nostra premisa de què comprar un diari constitueix, en els nostres dies, un acte verament transcendental... y modern.

Aquell vespre'l diari fou *La Publicidad*. Hauria pogut ésser qualsevol altre, perquè'l Redactor no té predileccions en materia de periòdichs y periòdistes; emperò, cal dexar assentat, per respecte

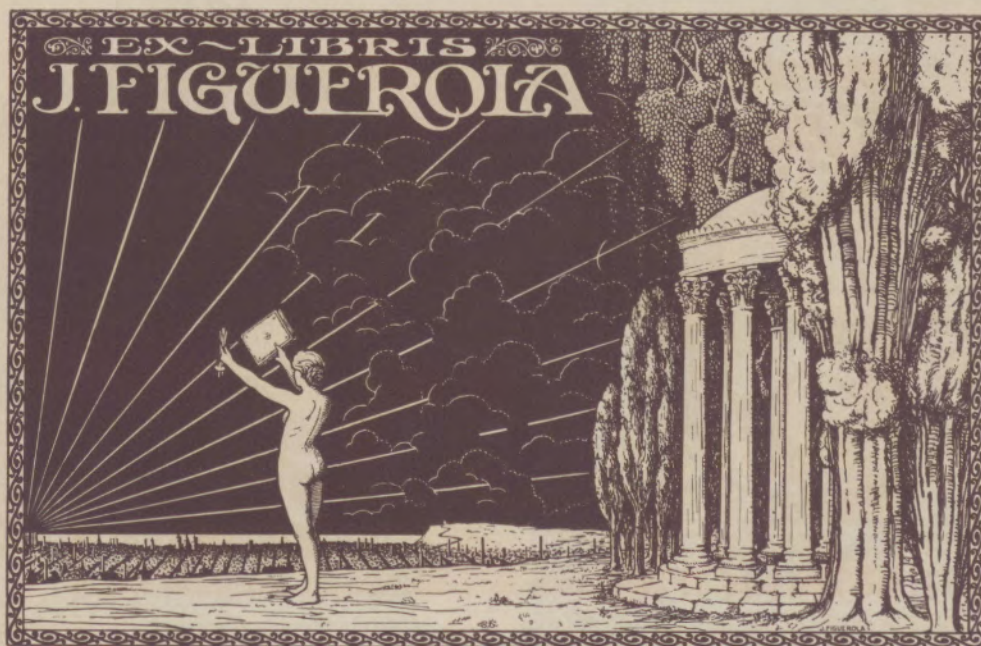
546 d

546 e

546 f

EXLIBRIS MODERNS, per *J. Figuerola*

546 g

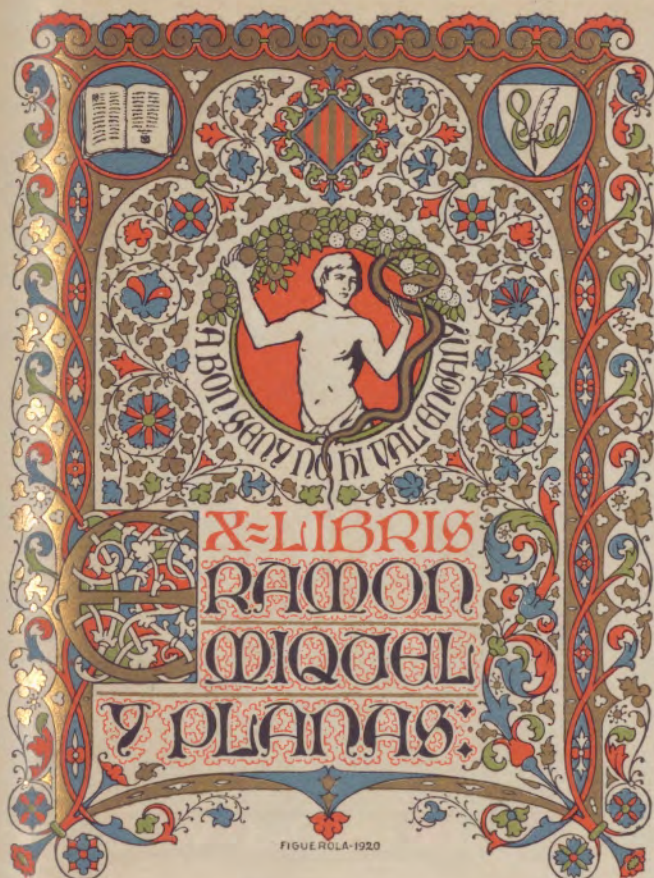

546 i

546 j

a la veritat històrica, que aquell vespre'l diari que'l Redactor comprà fou *La Publicidad*. Precisem més: era'l número 248 de la «edición noche» de *La Publicidad*, corresponent al dia 15 de desembre del any de gracia 1920.

Donchs, es en aquest número del diari que'ns trobarem ab unes titulars al cap d'un article, que pintaven axí:

EN MARTI I I EL COMTE EN JAUME

De moment no hi entenguérem res. Ens desentelàrem ab un bech del mocador els vidres de les ulleres, ens fregàrem els ulls ab el mateix mocador, y tornàrem a llegir: *En Martí... i... i... ¿Què voldrà dir axò?*

Recordantnos aleshores de què la nostra llengua catalana pateix desde fa algun temps la opressió tirànica dels noucentistes normalisadors de la seva ortografia, y de què aquests senyors senten un odi a mort contra les *y-gregues*, atinàrem en què alguna d'aquelles tres *III* podria correspondre a una *Y*. Y procedírem per raciocini a establir les tres següents combinacions:

En Marty i i...

En Marti y i...

En Marti i y...

Tampoch axò no'ns deya res. Mes, cavilant, cayguérem en que també alguna d'aquelles tres *III* podia correspondre a una xifra de la numeració romana; y'ns proposàrem mentalment les següents interpretacions, que no'ns satisfieren, ignorant la existencia en el planeta Mart de cap circumstancia o accident relacionable ab aquests símbols:

En Mart I i i

En Mart II i

En Mart III

Intentàrem encara altres combinacions:

En Marti YY el comte ..

En Marti II el comte...

Tot inútil! ¿Y pot ésser veritat axò de què la llengua catalana, tan clara sempre y tan precisa, s'hagi tornat de sobte una cosa tan hermètica y complicada?

A la fi, començant a llegir el text del article al

qual servia de títol aquell geroglífich, vinguérem a comprendre que's devia tractar del nostre Rey En Martí I, y que la interpretació justa del enigma podria ésser aquesta:

EN MARTI I Y EL COMTE EN JAUME

Ja veyeu, donchs, com hauria estat fàcil d'entendre, si no fos per aquesta follia temeraria d'innovar, que ha dut a la supressió radical de la *y grega*, considerant que'l seu ús *desfigurava massa ls mots d'origen erudit* (1).

Ja es una rahó, en bona fel Sobre tot, posada en

nza entre Francia, Inglaterra e Italia

10 céntimos 10.

ICIDAD

EDICION
NOCHEN

mplar el orden de las cosas celestes, sino para imitar ese

CICERON.

les, 15 de diciembre de 1920

NUMERO 248

EL DARRER COMTE D'URGELL

R EN MARTI I I EL COMTE ET EN JAUME

El mes de juliol de l'any 1408, el rei Martí nomenava el comte d'Urgell, Jaume d'Aragó, lloctinent general del reialme. Aquest nomenament presenta una importància extraordinària per a judicar els drets a la successió de la corona que, més endavant, el comte d'

la prematura mort del qual sense fills legítims no podia preveure ningú.

I anem ara a l'explicació de l'actitud d'escandalosa i baixa duplicitat atribuïda gratuïtament a En Martí I. El monarca, segons En Janer, condescendí a la "presumptuosa demanda" del

boca dels que han desfigurat el català fins a dexarlo desconegut per als matexos fills de la terra hont aquesta llengua es naturalment parlada y escrita.

(1) Vegis BBL., II, 347. Encara posteriorment el gramàtic senyor Fabra ha parlat d'aquesta qüestió:

«...la convenció ortogràfica relativament moderna segons la qual, en els grups de vocals, s'escriu *i* o *y* segons que es tractés d'una *i* sil·làbica o assil·làbica, no és una convenció exclusivament catalana, sinó, ben al contrari, comuna a totes les ortografies coetànies: en castellà modern la grafia *ayre* ha precedit la grafia *aire*; en portuguès, *peyto* a *peito*; en francès, *roy* a *roi*; en alemany *Kleyder* a *Kleider*.

«Els qui, en els nostres dies, han reemplaçat sistemàticament les grafies *ay*, *ey*, etc. per *ai*, *ei*, etc. no han fet altra cosa sinó introduir en el català una simplificació operada ja, TOTALMENT O PARCIALMENT (!), en les altres llengües.

«Aventatges pràctics de conservar en els diftongs la *y* BANDJADA (!!) del portuguès, italià, francès, alemany, etc.? Absolutament cap. I, en canvi, donada la pronunciació

Els Pensaments d'En Joan Bonhome

(Continua de la columna 532)

GLORIA. — Pel camí de la GLORIA anava pujant un home, encara jove, emperò enormement carregat d'elogis: ja no podia més. Havia emprès l'ascensió ab dalit, mes la seva mala estrella volgué que massa aviat l'aplaudiment l'acompanyés, obligantlo a precipitar el pas y ocasionantli axò alguna entrebanca-da. — Tenuiul ara, al últim, ha caygut sense forces: el seu bagatge de vanitat l'ofega. Emperò's torna a axecar, perque ni'l remey li queda de renunciar a la seva empresa, cercant en l'apartament del camí la tranquil·litat y'l repòs: els seus amichs aleshores el lapidarien, donantse per decebuts; ells l'havien escollit per geni, y geni haurà d'ésser, tant si vol com no. — Torna a emprendre penosament el camí: mes aleshores s'adona de què'l temple de la GLORIA es encara molt més lluny de lo qu'ell se creya.

GRAMÁTICHs. — Si en lloch de poderme dir del vostre GRAMÁTICH reformador qu'es un gran estudiós y àdhuch un químic eminent, me poguessiu dir d'ell qu'es un home de seny y de bon gust, ho preferiria; perque'ls GRAMÁTICHs són com els anarquistes: si saben de química són molt més perillosos.

GRANDESES. — Quan el senyor O. va anar a Ironland per a fer conèixer un llibre seu als socis del casino *La Torcaz*, se trobà a l'estació que ningú no l'esperava: tots els del casino aquell havien anat a una cacera. El senyor O. cregué que, a pesar de tot, li calia enviar un telegrama al seu periòdich. donant compte de l'arribada: «*Llegado sin novedad, Recepción delirante.*» Y era axò ben bé l'exacta traducció del seu deliri de GRANDESES.

GUST. — Moltes de les estranyeses que's fan, tant en art com en literatura, tenen com única rahó

actual, l'ús de la *y* en els diftongs ens portava a desfigurar GROL·LERAMENT (!!!) un gran nombre de mots presos del llatí i del grec: *heroic, fluid, cicloide, arcaic, etc.*» («*Converses filològiques*», CXLVI; de *La Publicidad*.)

En la seva argumentació'l senyor F. sembla prescindir de què'l castellà continua escrivint *ley, rey, hoy, etc.*, per a evitar la pronúncia *le-i, re-i, o-i* a que's prestarien aquells monosíl·labs. Y que'l francès escriví encara *pays, royaume, bey, etc.*, etc., conservant la *y* sempre que li ha convingut respectarla per una o altra rahó. Lo qual està molt lluny de la supressió total de la *y* del alfabet català decretada sense remissió pel senyor F., prescindint dels inconvenients innegables que axò havia de durnos.

Y es que'l gramàtic senyor F., com a bon revolucionari, es sumament simplista. Y tendeix al doble fi següent:

I. El català s'ha d'escrivir, tant com se pugui, diferentment del castellà, per tal d'obligar als catalans (y als no catalans que'ns vulguin entendre) a estudiar la nostra llengua sense aprofitar per a res els coneixements adquirits de la castellana. — II. El català s'ha d'escrivir, tant com se pugui, diferentment de com s'ha escrit fins ara, per tal de consagrar els prestigis del senyor F. com a definidor.

El resultat únic d'aquesta pretensió absurda ha estat ja a hores d'ara obligar a la gent, *fastiguejada de tantes dificultats y entrebanchs*, a tornarsen altra volta cap al castellà.

d'ésser l'ausència de bon GUST. Cal dir, emperò, que de GUST, bò ò dolent, cada hu'n té a la seva manera; lo qual s'explica per la següent rahó teològica que Pascal reporta en la novena de les seves *Lletres*: «Un efecte de justícia commutativa es que tot treball honest ve recompensat en lloança ò en satisfacció. Quan les grans intel·ligències fan una obra excelent, són justament recompensades per les lloances públiques. Mes, quan un enginy curt treballa obstinadament, per acabar no fent res de bò y no podent axí obtenir la pública lloança, per tal que'l seu treball no romanguí sense guardó Deu li'n dóna una satisfacció personal, de la que no pot ésser envejat sense ferli una més que bàrbara injustícia. Per axò Deu, sempre just, dóna a les granotes la satisfacció de llur cant.» — Aplicant aquesta rahó, he pogut jo ara explicarme un fet ben singular: que hi hagi qui perseveri, fa déu anys, en una per a ell monumental *Summa ideològica*, que no es sinó l'absurda cantarella d'un batraci infatuat. En cambi, no he arribat encara a comprendre (tal volta per manca d'una rahó teològica) que les granotes tinguin admiradors y fins imitadors de llur cant. ¿Serà que'ls homes del nostre temps, corretgint a Darwin, no's creguin descendents del mico, sinó del gripau?

HABILITAT. — Jo admiro l'extraordinaria HABILITAT d'aquests moralistes que, donant en un comentari quotidià la fórmula superior d'una vida espiritual, saben fer passar desapercebudes les immoralitats de la seva.

HONORS. — A un sacerdot molt virtuós y humil li proposaven ferlo bisbe: «No (va dir), jo no tinch pretensions d'ésser bisbe; ara, quan tinguéu necessitat d'un martre... — Precisament (digueren els altres) un martre es lo que necessitem; emperò'l volèm fer bisbe per a què'l seu sacrifici sia de major exemplaritat.» — Si algun dia vénen a oferirte alguna HONOR, pensa que potser porta aparellat algun sacrifici que altres no han volgut acceptar. Les HONORS sense sacrificis bé prou que tenen sempre un excés de sollicitants.

HUMILITAT. — Axò de l'HUMILITAT en els artistes sempre m'ha semblat una cosa suspecta. El poeta A. rebaxa en tota ocasió'ls mèrits del poeta B. Aquest, per lo contrari, a totes hores fa grans elogis del poeta A. ¿Creurèu de B. que dóna ab axò prova innegable de la seva HUMILITAT? Nó: ell té la convicció de què algun dia la gent el proclamarà superior al poeta A.

IDEALS. — Mentre a Nova Gotia's lluytà per l'independència, el poble sabé mantenir immaculats els seus IDEALS; mes, a mida qu'anà recuperant les seves llibertats, se li anaren desvetllant les antigues concupi-

cencies. Aleshores aparegueren uns prohoms que proclamaren arribada l'hora de les retribucions. Y tot fou fet objecte de mercadeig; fins les maneres d'escriure. Per axò jo crech que, en la vida espiritual dels pobles, són més de témer que'ls dels temps adversos els mals de la prosperitat.

IMMORTALITAT.—Certs autors han pogut conseguir que'ls seus contemporanis els proclamessin immortals. Cal, emperò, desconfiar molt d'aquestes IMMORTALITATS de per vida; perque si l'autor arriba a passar de la cinquantena, corre gran perill de sobreviure a sa propia IMMORTALITAT.

INDIFERENCIA.—L'INDIFERENCIA en qüestions de moral revela manca de dignitat; en qüestions artístiques, manca de sensibilitat; en qüestions de llenguatge, manca de gust literari. Donchs, pensèu que, axí y tot, sol prevaldre en aquestes coses el criteri d'una majoria d'indiferents, que's decanten sempre a favor del més cridayer.

INGRATITUT.—Els grans homes solen considerar ab indiferencia als que des de sota defensen la causa d'ells; creuen axò cosa obligada als llurs merexements. Aquesta INGRATITUT dels grans, solament pot ésser mortificadora per als que'ls defensen per interès personal; no per als que ho fan ab convicció y admiració sinceres.

INTEGRITAT.—Si ets pare de família, no't creguis absolutament segur de la teva INTEGRITAT en defensar principis qu'has sostingut tota la vida. Encara podría ésser que'l teu fill te vingués a dir que li perjudiques la carrera. Aleshores la teva INTEGRITAT te semblaria un puritanisme ridícol.

 JOVENTUT.—Alguns joves literats del temps present han comptat la llur JOVENTUT per un mèrit. Que's donguin pressa: perque, de lo contrari, quin altre'ls en quedarà d'aquí a uns quants anys?

JUSTICIA.—Si en algun moment el mot *injusticia* s'arriba a escapar dels teus llavis, procura que no caygui en el teu cor transformantshi en despit ò en enveja; fés que se'n pugi al teu cervell per a convertirshi en nou afany de perfecció y en noble estímul. Quan un home tractat injustament s'anomena una cosa axí com Cervantes, el seu afany insadollable de JUSTICIA acaba per traduirse en alguna cosa axí com un *Quijote*.

 KAYSERS.—Un escriptor dels primers temps del imperi del darrer KAYSER alemany, va definir aquest autòcrata com un *diletant d'acció*. Les previsions d'Eça de Queiroç han resultat profètiques: perque la pos-

sibilitat en què l'emperador se trobava de posar en pràctica totes les seves fantasies, el convertí en un dels més grans flagells de l'humanitat y en causant de la ruina del seu país. També a la nostra Layemarca se li esperen tal volta jorns difícils, per culpa d'uns quants diletants que han pogut ensenyorir-se del seu govern. Un d'ells, qu'era inofensiu mentre s'imaginava reformes del llenguatge layemarquès, el qual movia y capgirava al seu albir sobre'l paper, ens ha dut a un travers de dit de l'ensorrada del idioma. Un altre, que tothom contemplava ab curiositat mentre s'ensajava fent jòchs malabars d'abstraccions y de sofismes, ens ha portat a la confusió espiritual y a la desorientació més espantosa. Un tercer, per fi, que fou en altre temps el nodrissó viciat de les muses, habilitós en combinar rimes iròniques y en estrafer els més nobles sentiments, ens ha convertit la poesia en materia negociable, fent de la literatura un vil ofici. Cada hu d'aquests, que no ha dubtat en fer servir d'escambell per a sa personal ambició les coses més sagrades, es avuy en la nostra insula com un KAYSER en petit; y merexerà justament el seu càstich en el Montgibell dels reventadors de pobles. Amén.

LABORIOSITAT.—Els que, fent gala de LABORIOSITAT, diuen: «Nosaltres som els que treballèm; nosaltres hem fet axò; nosaltres farem allò; nosaltres volèm fer allò altre»; són, no'n dubtèu, els únichs que no treballen may de franch.

LLENGÜES.—La Bruyère ha dit en una de les seves màximes: «Després de la facultat de discernir, lo que hi hà al món més escàs són els diamants y les perles.» Expliquèuho als gramàtics mancats de discerniment, que creuen poder condimentar una LLENGUA viva com ho podrien fer ab la llengua de vedella. Hi hà LLENGÜES y LLENGÜES!

LLIBRES.—Llegiràs molts LLIBRES, y podràs escriure un que tal volta merexerà que's llegexi. Emperò, si per haver llegit pòchs LLIBRES has tingut temps d'escriure molts, es quasi segur que cap d'aquests no valdrà la pena d'ésser llegit.

MALPARLAR.—Veig qu'es costum dels artistes MALPARLAR de tots els demés que professen la mateixa art. Y axò s'ho saben l'un del altre, sense que cap d'ells se'n trobi enutjat. ¿Serà per la convicció en què tots estan de què ningú no'ls ha de creure?

MODES.—Quan, ara fa alguns anys, desenteraren de no sé hont el verb *assabentar* (que, entre altres accepcions, té la d'enterar, instruhir, informar), aquell se posà de MODA, y fins crech que va arribarse a establir una *Agencia d'assabentaments*.

comercials, de la qual may la gent no entengué què era lo que allò volia significar. — Ja'n poden ésser d'extrafalaries les *MODES*, que sempre hi haurà uns quants tarambanes per a seguirles a ulls cluchs. Fins que s'adonaran ells mateixos de que la gent els ha pres per lo que realment són: (Ja ho he dit!)

MODESTIA. — Fingir **MODESTIA** es sempre una cosa per demés. El poetastre que anuncia: «Senyors: ara vaig a llegirlos uns versos meus, que són molt dolents», s'exposa a què, en acabant, algú li digui: «Homel ¿quina necessitat tentes de dirnos qu'eren dolents els teus versos?»

MORALISTA. — Un **MORALISTA** me fa moltes vegades l'efecte d'un satírich malhumorat. Un satírich que, rihent, rihent, sapiga posar en ridícol els nostres defectes, té l'aventatge de què, si no conseqüeix corretgirnos, al menys no'ns amohina.

NEOLOGISMES. — L'escriptor que ha de recórrer al expedient dels **NEOLOGISMES** traheix sa propia ineptia. ¿A què ve, poeta, aquesta paraula nova? ¿Per ventura has descobert en tu mateix alguna sensibilitat inèdita que't convertexi en un nou prototip de la família humana? No sies pretencios: per a dir lo que vols dir, ja hi hà prou paraules en el nostre idioma y maneres infinites de combinarles. No't calen, donchs, mots nous. Te caldria tenir no més una petita cosa que no tens: ànima de poeta.

NOUCENTISME. — A Nova Gotia la gent de lletres ha posat de moda, darrerament, la paraula **NOUCENTISME**; y aquest concepte ve aplicantse ab alguna freqüència al tractar de certes individualitats contemporànies. S'ha pogut observar, de passada, que tothom sol usar d'aquest neologisme en sentit irònic. Per la meua part, no tindria cap inconvenient en acceptar el nou vocable y fins en procurarne la difusió, si tingués una idea un xich precisa de la tendència literaria o artística que representa. Emperò'l mal està en què no posehim encara una definició del **NOUCENTISME**. Y ¿per què no n'hauria de proposar jo una? «*El NOUCENTISME es un afany immoderat d'exhibició y una cotisació de valors literaris ab vistes a la nòmina.*»

NOVETAT. — Quan m'anuncien una **NOVETAT** literaria, ja estich veyent per endavant que'm donaran, espatllada, alguna cosa antiga.

NUNISME. — Axò del **NUNISME** ve a ésser una altra manera d'escriure estrany, relacionada ab el *noucentisme* y'l *cubisme*. Són, tot plegat, manifestacions apremiants del filometalisme. Emperò, de més apremians en deurèm veure encara, si'ls temps no cambien y no baxen de preu les subsistències; cosa gens fàcil.

OBLIDATS. — Per a molts **OBLIDATS** podrà servir de consol el pensar que, dels triomfants, poch n'hi haurà que no acabin dintre d'aquest any mateix, per ésser **OBLIDATS** també.

OBRES. — Una comissió de dames postulants compareix a presència del senyor A., riquíssim fabricant de samarretes patentades, que té fama de poch dadivós. El troben en el sumptuosíssim casal que s'acaba de fer construir a S., poblet dels encontorns de Bisanci, ocupat en dirigir els darrers treballs de decoració del edifici. Les reb a peu dret, entremig de fusters y pintors que passen y traspassen feynejant. La presidenta, que coneix l'home y està perfectament exempta de tot defecte de pronuncia, l'embesteix obertament: «Senyor A., venim a ferli un favor: li demanem que's digni contribuir a la nostra OBRA d'Educació Professional ab alguna quantitat, tal com correspon a la seva posició. — ¿Y d'axò, senyora, en diu venirme a fer un favor? — Y tall tothom sab que vostè es molt rich, mes també hi hà bastantes males llengües que fan córrer que no dóna may res: donchs ara nosaltres venim a proporcionarli una bona ocasió per a que pugui demostrar lo contrari. — Diuen bé... diuen bé... Quina llàstima que ara s'hagin apujat tant els materials de construcció...! Y, precisament, quan a la fàbrica treballèm tan poch...! — Bé, homel no li exigirèm pas gayres centenars de mils duros...» Segueix aquí una llarga pausa. El senyor A. sembla estar molt amohinat ab l'OBRA de casa seva; emperò, en realitat, es que pensa en el compromís de l'OBRA d'aquelles senyores. Cull de terra algunes puntes de París qu'un dels fusters s'ha dextat caure passant. Palpa, després, ab la punta del dit la consistència del vernís d'una porta. Al últim sembla decidirse: «Y díguim: ¿no faràn pas després un bombo, publicant en els diaris la llista dels que haurèm pres part en la sotscripció? Perquè jo ¿saben? no estich per aquesta mena de vanitats... — Si vol — fa la presidenta, — al dir que vostè ha pres part en la nostra OBRA, dextarèm de fer públich l'import del seu donatiu. Emperò, axò sí, haurà de permetre que'l nom de vostè sia inscrit en el frontis d'una de les aules: es un acort de la Junta... — Està bé: donchs, apúntinmhi deu pessetes. Y ja podràn passar pel meu despaig qualsevol dia 30 a cobrar-les, que jo avuy mateix donaré ordres al caxer.» La presidenta, al allargar la seva mà enguantada al senyor A., vol encara esclarir un detall: «¿Seràn nou pessetes noranta...? Perquè ¿bé voldrà en el rebut un segell de deu cèntims...? — Senyora, naturalment! No permetria pas vostè qu'encara després l'inspector del Timbre vingués a imposarme una penyor!»

OLIGARQUIES. — També en la república de les lletres s'arriben a imposar devegades les **OLI-**

GARQUÍES. Aleshores tots els instruments de fer so-
roll qu'aquelles manegen servexen per a fer córrer
els noms dels que les formen, creant el buyt del
silenci entorn de tots els altres. Emperò axò val
tant com voler tapar un garbell ab el dit: si conse-
guexen obstruir un forat, en queden altres mil al
veritable mèrit per a poder passar.

OPINIONS.—L'intellectual N. es un dels més
grans prestis de la nostra època. La seva erudició
portentosa no es més que l'auxiliar utilíssim d'una
inteligència preclara; l'altitut del seu pensament va
de parella ab la noblesa del seu juhi. Ell es, ade-
més, un literat exquisitíssim: la seva ploma, sempre
elegant, sab procurar a les idees la més escayenta
vestidura, l'expressió més adequada, l'estat de vi-
bració essencial. Ell té, indubtablement, sobre les
coses que'ns afecten, les seves OPINIONS formades;
y aquestes OPINIONS, per ésser filles d'una conexen-
ça pregonada dels assumptes, per procedir d'un seny
privilegiat y per venir revestides d'un prestigi in-
contestable, ens foren a tots d'una utilitat grandís-
sima, si arribavem a conèxerles. Emperò N. es un
home prudentíssim: no vol ferir la susceptibilitat
de ningú; ell creu, además, que no té prou indepen-
dencia. Les seves OPINIONS, donchs, són una força
perduda per al comú benefici; perquè les OPINIONS
no valen res, si no arriben a constituir convic-
cions, y si, quan hi hà necessitat, no prenen fins la
forma de coaccions. Ara que, en aquest cas, se fa
precís exposar els prestis... Emperò, ¿es que d'al-
tra manera'ls prestis signifiquen alguna cosa, si
no han de venir a donar força a les OPINIONS?

ORATORIA.—El poble de Cròtalolandia de-
manava a l'omnipotencia d'un dels seus Reys que'ls
dongués el sol. El Rey, davant d'una exigencia
com aquella, que no estava en el seu poder satis-
fer, cridà a un dels seus visirs, home de grans pa-
raules, y l'encarregà de treurel del compromís.
L'orador féu davant del poble congregat una elo-
qüentíssima arenga, remarcant els inconvenients
del sol, insistint sobre les seves taques y fent, en
cambi, un gran elogi de la lluna, de la qual pon-
derà la superior utilitat perquè ilumina precisament
quan més manca hi hà de claror. Fou tan convin-
cent, que'l poble de Cròtalolandia se conformà a
renunciar al sol, optant, en substitució, per exigir
la lluna. Aleshores el Rey demanà al mateix visir
un servey igual a l'altra vegada: y l'orador parlà en
aquesta ocasió ab no menor eloqüencia, dihent de
la lluna tot lo mal que pogué. Mes el poble, com-
prenent l'engany, arrossegà'l ministre y destronà'l
Rey, posantne un altre en son lloch.—Heusaquí'ls
inconvenients de l'ORATORIA. ¿No hauria estat mi-
llor fer servir les dots de la paraula per a infondre
a la gent la idea de què no hi hà al món cap Rey
capaç de donar al seu poble ni la lluna ni'l sol, co-
ses, per altra part, de les quals n'hi hà prou tenint

la llum del sol durant el dia y la de la lluna a les
nits? Aleshores quedaria reduhit aquest problema
de bon govern a trobar el més adequat servey d'ilu-
minació per a les nits sense lluna, dextant que'l
mateix poble pogués triarse un fanaler del seu
gust y fins concedintli la llibertat de deliberar, en
general assamblea, respecte les hores més conve-
nients d'encendre y d'apagar els llums en cada
època del any. Perquè l'ORATORIA no serveix de res
quan no va acompanyada d'un ferm propòsit y dels
medis apropiats per a la immediata satisfacció de
les necessitats públiques; comptant, además, ab
que'ls pobles conexen millor les seves que'ls Reys
y que'ls visirs matexos, per més sabis y eloqüents
que aquests darrers puguin aparèxer.

ORTOGRAFÍES.—Conten de no sé hont que
la gent tenia nou maneres de ferse'l llaç de la cor-
bata. Vingué un quídam que, per certs inconve-
nients que axò duya, se ficà al cap que tothom
havia de ferse'l llaç d'una manera nova inventada
per ell; y aleshores hi hagué llaços de deu mane-
res.—Una cosa per l'estil ha passat a Otgeria ab
les ORTOGRAFÍES.

PARENTS.—Convé aprofitar els moments
de relativa prosperitat per a ferse adme-
tre pels PARENTS richs; perquè'ls llaços
de familia solen afluxarse molt depressa
entre parents massa desiguals. Procura, donchs,
que'ls teus no puguin algun dia ferte retret de què
no'ls has anat a veure «fins ara que'ls necessites».

PARTITS.—En política, art, segons diuen, de
governar els pobles, cal tenir més en compte'ls
defectes d'aquests que les virtuts. A Nova Utopia,
terra de gent interessada, hauria estat impossible
organisar un PARTIT a base de sacrificis; emperò
fou relativament fàcil constituïrne dos ò tres a
base de recompenses.

PEDANTERÍA.—La PEDANTERÍA ò falsa sa-
biesa, al revés de la falsa virtut, no sol anar aco-
panyada d'hipocresia: el PEDANT quasi sempre ho
es de bona fè y sense pensarsho.

PENSAMENT.—En molts, la suprema como-
ditat del viure es la conseqüencia de llur perfecta
adaptabilitat al PENSAMENT dels altres. Mes no re-
sulta a tothom igualment fàcil renunciar al propi
PENSAMENT. Y d'aquí n'han vingut els martres.
Y també'ls hipòcrites.

PERFECCIÓ.—M'escruien de Beocia que, gra-
cies als bons oficis d'unes quantes persones honra-
des, la llengua d'aquell país ha assolit, la setmana
passada, una PERFECCIÓ superior a tot lo d'abans.
Aquesta mena de constatacions són una cosa molt
característica de Beocia.

Doucet: «LES FIANCÉES MERVEILLEUSES» (Paris, [1916])
 Enquadernació moderna, executada ab mosàych y daurats a mà,
 segons projecte d'En Joseph Roca y Alemany
 (De la llibreria Miquel y Planas)

PERIODISME. — El PERIODISME, considerat estrictament, es la més inferior de totes les manifestacions literàries; potser ni a literatura arriba. Ara que, quan aquest ofici cau en mans d'un home de geni, els troncs trontollen y'l món s'estremeix. Es aleshores que la literatura pot competir ab els més poderosos explosius, que lo mateix poden obrir un istme qu'enrunar una ciutat. Per axò jo tinch la convicció de qu'els més grans esdeveniments històrics de la nostra època han estat l'obra, en gran part, del PERIODISME. Com les llengües del vell Isop, són els periòdichs capaços de tot lo més bo y de tot lo més dolent. Y tu, ciutadà retret y pacífich, qu'obres cada matí la porta al teu diari ¿no sospites que moltes vegades la teva tranquil·litat domèstica depèn d'aquella fulla de paper volandera? ¿Qui't dirà que'ls detalls del *trousseau* y de les joyes d'una seva amiga que's casa, no posin de mal humor a la teva muller?

PERSONATGES. — Segons contem, el gran pintor Velázquez tenia un macip que li molia'ls colors; cosa que feya ab tal destresa, que l'artista li digué un dia, afalagantlo, que l'èxit de les seves pintures era degut, sobre tot, a la bona preparació dels colors. Axí mateix he sentit a un celebrat poeta declarar la seva admiració pel gramàtich F., al qual arribava fins a proclamar mestre seu. — Oh, noble generositat dels esperits superiors! no tens més qu'un inconvenient: que'l macip que mòl els colors y'l dòmine qu'ensenya les primeres lletres, s'ho prenguin de debò y s'arribin a creure PERSONATGES.

PLAURE. — Diu Sèneca en un dels seus proverbs: «Mira més a quals PLAUS que a quants.» Fent una aplicació inversa d'aquest principi, dech confessar qu'estich força content d'haver desplagut a qui jo'm sé, a pesar de veure que són tants els que cerquen plaureli. Per a un home de consciència rígida, deu ésser un gran goig, encara que difícil, arribarse a PLAURE ell mateix.

POESÍA. — El Poeta ha retirat a altes hores. La colla dels amichs l'havia retingut en el *foyer* de la Gran Tarpeya, hont la *divette* Lolita Jocunda'ls tenia a tots magnetisats ab les seves malícies. Formaven també part del aplech alegroy un cert nombre de *sub-divettes* qu'afegien varietat a la reunió y animaven els esperits. Lo qual vol dir que les copes de xampany y'ls bons tabachs circularen profusament. — El nostre home havia sortit d'allà ab el cap un xich tèrbol, acompanyat d'alguns íntims que no'l dexaren fins a sa casa: estava un xich marejat; cosa que ja li havia succehit alguna altra vegada en ocasions semblants. Perquè, axò sí: ell creu que la POESÍA, com tot, ha d'ésser oportunista; y que'l poeta ve obligat a no dexarse perdre les bones ocasions y fins a procuràrseles. Tot lo qual no es cap obstacle (sinó ben al contrari) per a que

la gent reconegui en el nostre campió un ver temperament de literat y d'artista. Per altra part, ell té'ls seus títols reconeguts oficialment en tota mena de Ciències Gayes, y per axò's disputen la seva presència'ls salons a la moda; y ell se dexa estimar. Emperò, de quan en quan, ab algun estirabot en la conversa o alguna dita càustica a propòsit d'un absent, traheix el seu caràcter mofeta; lo qual es encara una rahó més de que tothom l'afalaga per lo espiritual y enginyós que sempre's mostra, limitantse alguns a declarar tímidament que moltes de les seves coses l'acusen de tenir poch cor. — Hèusaquí, donchs, que'l nostre hèroe, que, com vos he dit, a anat al llit a deshores, està encara roncant sorollosament a pesar d'ésser bastant més de l'hora meridiana; quan se presenta un seu amich, el qual ha conseguit, com altres vegades, introduhirse, sense ferse anunciar, fins a la matexa cambra del dormilega. Y ara escoltèu, si us plau, el diàlech dels dos camarades, que m'ha estat possible transcriure fidelment gracies a una art subtil que ja us revelaré un altre dia: «¿Què fas al llit a aquestes hores, carcamal? — Home ¿sabs qu'ets molt bestia? No veyes qu'estava dormint y qu'ara tu has vingut, ximple més que ximple, a trencarme la són? — Molt pitjor fóra que t'hagués trencat, tal com merexeríes, alguna altra cosa! — Home ¿y a què vé axò? Sembla qu'estàs molt virulent... — Tu diràs! ¿que no't recordes, per ventura, del negoci que tenim pendent? Mes, avuy he vingut decidit a arreglarho d'una vegada: necessito aquells diners de la *flor natural* de Castellbeneyt, que tu, com a president del Jurat y per no haver pogut jo anar personalment a recollirlos el dia de la festa, t'encarregares de donarme. Ab axò, ja ho sents: vinguén les pessetes; les necessito imprescindiblement avuy mateix. — Y ara, noy! ¿que per ventura intentaràs ferme creure que la poesia premiada era teva? — Nól de fet era teva; axò ja ho sabèm; emperò, de dret, es meva; perquè jo la vaig tirar en nom meu y'l poeta premiat vaig ésser jo; y com que'ls tractes foren que tu y jo aniríem a mitges, de les cent pessetes del premi me'n toquen cinquanta. Vinguén, totseguit, els diners; perquè durant més de mig any m'has fet passar ab bones rahons y sense dexarme veure ni una sola d'aquelles pessetes. — Y'l temps que tardaràs a vèureles! ¿creus, potser, que jo tinch aquí una sucursal de la Caxa d'Estalvis? Desenganyat, noy: els diners són fets per a circular; y, qui sab hont paren, a hores d'ara, les pessetes del premi...! Ja pots ferlos un nus a la cua. — Donchs, consti qu'ets un informal y un poca-vergonyal! — Y tu, un estúpit y un impertinent! — Y tu, un cinich! — Y tu... — Y tu... — Y tu...». Els lectors que tinguin afició a interpretar punts suspensius, podran suplir els mots omesos servintse del *Diccionari de la Rima* que tinguin més a mà. Y no cal que's preocupin massa de la valor poètica dels vocables; perquè en aquest cas no es axò cosa essencial per al culte que tots pro-

fessèm a la *divina* Poesia...; com l'anomena, quan actua solemnement, aquest mateix gran poeta que aquí us he volgut retratar.

POLÍTICA.—No es possible donar una definició de la *POLÍTICA* que s'acosti un xich a la realitat, y que ja la mateixa definició no resulti una cosa impolítica: «*Val més no remenar-ho.*»

PORTADA.—Hèusaquí un llibre nou; fixèu-vos en la *PORTADA*: el nom del autor hi va acompanyat d'una llarguíssima enumeració de títols, dignitats, merexements y altres circumstancies personals; no hi manca, aparentment, res. Mes, si algú es capaç de llegir el llibre, observarà que l'autor s'ha oblidat d'un títol que ningú no podria, ab justícia, discutirli: el de *mal escriptor*.

PRECOCITAT.—La mare que ve a veurem per a parlar-me d'un poema que ha escrit el seu fill, insistent en què aquest no té més que vint anys, obté de mi la següent resposta: «Senyora, lo de l'edat no m'interessa; dèxim el poema, y ja li diré després si'm sembla bo ó dolent.» La *PRECOCITAT* no sabria afegir cap mèrit a l'obra literaria; més aviat fa sospitar les seves imperfeccions.

PREHISTORIA.—Les excavacions fetes, de poch, en l'emplaçament d'un antich poblat ibèrich, han posat al descobert, entre altres troballes de gran interès per a la arqueologia, un cadavre que tenia'l crani atravesat de dalt a baix per un clau. El professor de *PREHISTORIA*, a qui fou consignada la tètrica troballa, la mostrà als seus nombrosos dexebls, y disertà llargament sobre aquest tema: «Molt poch estudiada abans del segle XIX la *PREHISTORIA*, se'ns presenta aquesta ciencia cada dia ab un major interès, gracies als descobriments d'estacions prehistòriques desconegudes y al estudi, millor orientat, de les costums y de les creencies propies d'aquelles remotíssimes civilisacions, seguint els vestigis de l'activitat religiosa y guerrera dels pobles que les disfrutaren. Tal volta'l crani qu'ara tinch a les mans ens evoca'l resultat final d'una feréstega topada entre tribus enemigues, ab les crudelíssimes represalies exercides pel vencedor sobre'l capitost dels vençuts. O, tal volta, donada la fè bàrbara y supersticiosa d'aquells pobles, fou aquesta una víctima del més primitiu fanatisme religiós, purgant axí un horrible perjuri, una blasfèmia proferida contra la deytat solar. Potser fou un traydor al seu monarca; potser un adúlter; potser un parricida...» Y l'extraordinaria lliçó seguí desplegantse eloqüent, majestuosa, ab interès sempre crexent.—Quan el professor hagué terminat, brollà d'entre'ls oyents un murmur d'admiració, ofegat al instant per un aplaudiment unànim. Emperò, mentrestant, un vell filosof de testa blanca s'havia anat obrint pas a través de la multitud.

Examinà ab atenció damunt de la taula'l crani ab el clau atravesat; y murmurà, com si parlés per a ell tot sol: «¿Qui sab? Potser fou aquest clau el càstich d'un home sincer, que tingué la franquesa de dir al capitost de la seva tribu que li podia l'alè... Y quants capitosts d'avuy farien encara lo mateix, si gosessin!»

PREJUDICIS.—Hi hà qui's té per lliure de *PREJUDICIS* perquè va apendre'ls primers renechs en els braços de la dida.

PRETERICIÓ.—Al morir en honrada pobresa l'escriptor Z, la paraula *PRETERICIÓ* brollà de tots els llavis. Acudiren al enterrament des del príncep fins al darrer dels seus preferits. Y sembla que tots deyen: «Vaja, ara sí que podrà estar content: ell haurà sigut el primer qu'haurèm enterrat!»

PREVISIÓ.—D'un home escarmentat se comprèn que tingui per norma de vida la desconfiança. Emperò, no s'ha de confondre may aquesta ab la *PREVISIÓ*. Axò valdria tant com renunciar als aliments per por a les gastralgies.

PRÍncep.—Conten d'un *PRÍncep* de terres molt llunyanes que'l primer dia d'ocupar el soli reyal ja va experimentar grans temptacions d'abdicar. Y tot li vingué d'uns versos, baxament llagoters, que va dedicarli'l poeta àulich. Ara vegèu si n'es d'exposat l'ofici de *PRÍncep*!

PROFESSIONALS.—Una vegada uns quants poetes, havent dinat opíparament, sentiren la conveniencia d'oposarse a l'intrusió dels qu'anomenaven despectivament *aficionats*; y s'atribuhiren ells mateixos el títol de *PROFESSIONALS*. Emperò algú, després, els féu notar que a les *PROFESSIONALS* del amor se les anomena *meretrices*.

PROFIT.—Un goliart deya: «Me dol no tenir més apetit, a fi de poder menjar de tot lo que hi hà per menjar.» Y un pedant li replicava: «Donchs a mi'm sab greu no tenir més temps, per tal de poder estudiar tot lo que hi hà per estudiar.» Opinió d'un tercer en discordia: «Tan bestia de mal *PROFIT* me semblèu l'un com l'altre.»

PROPAGANDA.—Estich convençut de què la millor *PROPAGANDA* d'un llibre la fan els llegidors. Si jo arribo, donchs, a escriure un llibre que trobi qui'l llegexi ¿què se me'n donarà a mi de lo que'n diguin els crítics, que seràn, tal volta, els únics que'n parlin sense haverlo llegit?

PSEUDÓNIM.—En alguns escriptors el firmar ab *PSEUDÓNIM* resulta una fanfarroneria: si firmessin els escrits ab llurs veritables noms, foren encara més desconeguts.

PURIFICACIÓ.— Quan l'activitat depuradora de certs fíllechs hagué elevat l'idioma a un grau de PURIFICACIÓ ja insuperable, algú de la colla féu veure la conveniència de substreure aquell al us barroer de la gent del poble. Mes no calgué ferho: el poble havia ja renunciat a servir-se de la llengua purificada, bon punt s'hagué adonat de què no li servia per a ferse entendre.

PUZZLES.— El versayre que s'imagina ésser poeta perquè sab dexatar prolixament en ratlles curtes uns quants conceptes trivials, confon les especíes: ell es, senzillament, un aficionat als PUZZLES, aquests trenca caps anglesos en els quals un hom ha d'esmerçar vintiquatre hores per a reconstituir una cromolitografia vulgar.

QUALIFICATIUS.— A força de sentir-se aplicar els matexos QUALIFICATIUS, certs homes deuen acabar per oblidar el verdader significat de les paraules. Per a ells, *eminent*, *genial*, deuen equivaldre al nom de fonts, talment com Joan o Joseph. Y axí no'ls vindria gens de nou sentir-se dir un matí per la serventa: «Don Eminent voldrà que li entri la xocolata?» «Aquí té les sabatilles, Don Genial.»

RAHÓ.— Hi hà un cert apriorisme utilitari, molt propi dels nostres temps, que diu al que protesta: «Protestes? senyal de què perts!» No obstant, una cosa es perdre y una altra no tenir RAHÓ.

RECOMPENSA.— Deya un autor: «Jo tinch fè en la meua obra, y per axò confio en una RECOMPENSA, que, de segur, me concediran, encara que no més sia per a encoratjarme.— Axò dependrà — li digueren — de què la teua obra, àdhuch excelent, vingui escrita seguint els cànons de la nova ortodòxia y ab tinta de la marca *Suquemhi*, que despatxa'l quífmich W. (carrer *tal*, número *tants*, primer pis, primera porta) a dues pessetes el litre. (Tornant l'ampolla abonon un ral.)»

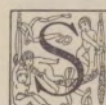
RELLOTGES.— Conèixer ab precisió totes les sobtileses del més complicat sistema d'escriure degut a la paciència d'un home, ha d'ésser cosa molt difícil; més, ab tot axò, encara no n'hi hà prou per a escriure bons versos y bona prosa. La relació entre aquestes dues coses es la matexa que hi hà entre'l que sab fer rodes de RELLOTGE y'l que sab fer RELLOTGES.

RENUNCIES.— Vaig veyent que cada una de les meves RENUNCIES se traduïeix en un gran des cans del meu esperit. Si de renunciar als èxits fàcils, a la notorietat efímera, a la situació vistosa, me'n pervé tant de confort, el dia que sabré renunciar a tot desig de recompensa llegítima, de noble

triomf, ¿no serà la total conquesta de mi mateix y la meua més gran victòria sobre'ls altres? Mesquina cosa es la fama, de la qual diu el filosòf que sols existeix per l'opinió que de nosaltres tenen els demés. Y ¿què'n treuria jo de què'ls demés me tinguessin per un gran home, si, conexas-me millor qu'ells, jo opinava lo contrari?

REVOLUCIONS.— En literatura y art jo accepto tota mena de REVOLUCIONS, mentre no atentin al bon gust. En aquest sentit, potser caldria anar a la REVOLUCIÓ més transcendental de totes, que consistiria en suprimir per a sempre més les REVOLUCIONS; les quals no fan sinó remoure'l llot de sota (arribisme, exhibisme, filometalisme), fins que, al cap d'algun temps, tot torna a quedar *quasi* com abans. Y, per l'avenç que pugui representar aquest *quasi*, els revolucionaris no són pas indispensables: l'obtindriem igualment, fins a despit d'ells.

RIQUESES.— Es indubtable qu'en molts les RIQUESES suplexen la manca d'altres merexements en la consideració que se'ls otorga. Emperò, si jo fos un home de mèrit y tingués diners, consideraria una gran injustícia que se'm regategés aquell, atribuintho tot a l'eficàcia del meu portamonedes. Heusaquí un dels inconvenients de les RIQUESES, que pot consolarnos de no possehirne: són un obstacle de menys per a què's faci justícia als nostres mèrits.

SABOTATGE.— Ab el nom de *revisió de valors*, alguns males-ànimes del nostre temps s'han donat al SABOTATGE espiritual: de tot lo que s'ha fet en el món abans de néixer ells, res no val res. Ay, pobrets, quan vingui la reacció! Se'ls haurà de commutar la pena de mort que merexen, per la pena d'oblit, qu'encara'ls doldrà més.

SENTIMENT.— L'estudi d'un idioma com ara'l nostre no pot ésser perfet si no's té en compte la part reservada al SENTIMENT. El poeta digne d'aytal nom es l'únic que veritablement pot *sentir* la llengua; no pas el gramàtic carregat d'apriorismes, que s'ha de servir, per a *sentirla*, d'un micròfon registrador encarregat expressament a Alemanya. Axò val tant com pretendre emocionar-se ab el cor dels altres.

SOLITARI.— No's pot considerar SOLITARI més qu'aquell que no ha après a estimar la solitud y cobeja encara ab anhel la companyia dels homes. Si tingués en compte que poques vegades aquests lloen sincerament, y qu'el desinterès no es sempre'l mòvil de les llurs accions, el SOLITARI acabaria per sentir-se més ben acompanyat ab els seus propis pensaments. Y quan, de tart en tart, se posés en

relació ab els homes, aquests l'estimarien tant més en quant els portaria, com un present dels Déus, el tresor verge de les seves meditacions.

SOLUCIONS.— Hi hà gent d'una tan crassa ignorancia, que per a totes les coses se creuen tenir SOLUCIONS, les quals solen consistir en la destrucció, de bones a primeres, de tot lo vell; sense pensar, com diu Sainte-Beuve, que, en lo tocant als interessos espirituals, les ruïnes, un cop fetes, corren gran perill de quedar ruïnes per a sempre més. Considerèu, donchs, si me'n fan de por aquests innovadors, barreja estafalaria de farsants y d'iluminats, als quals devèm la ridícula invenció del *Breviari de la Raça!*

SUFICIENCIA.— El redactor en cap d'*El Clam de Gotlandia* es lo que'ls de la seva matexa colla s'han donat a dirne una alta mentalitat: sab de tot, y en tota qüestió, sia del ordre que sia, ell té de mostrar la seva SUFICIENCIA. Té lloch, per exemple, un Congrés de Biologia; y'l nostre home hi pren part ab una *Memoria sobre la utilitat de les ciències mèdiques*. Se celebra un curs de Conferències sobre Matemàtica; y ell hi envia un *Report sobre'l sistema mètrich-decimal*. Compareix a una Junta d'Agricultors; y allà pren la paraula sobre la *Importancia de l'aygua en l'Agricultura*. Per fi, si's tracta d'un Congrés de Filosofia, ell no dexarà d'assistirhi per a parlar del diví Plató y dir d'aquest que fou grech, emperò que hi hà alguns dubtes respecte l'any de la seva naxença. Naturalment, en cada una d'aquestes ocasions són, respectivament, els metges, el matemàtics, els agricultors y'ls filòsofs els únics que's donen compte de que l'ilustre personatge, ab tot y la seva encatronada prosopopeya, parla de coses que no entén; emperò tots els demés que'l senten y que formen el remat dels seus admiradors, se fan llengües de la SUFICIENCIA ab què tracta de totes les qüestions; y més que n'hi haguessin. Per axò ningú no dubta de què'l veurèm Ministre molt aviat.

SUPER.— La invenció d'un *übermensch*, ò sia'l super-home nietzschia, ha fet d'aquest prefixe SUPER una mena d'adjectiu aplicable a totes les activitats humanes quan tenen per coeficient la superbia. Axí tenim avuy SUPER-poetes, SUPER-gramàtics, SUPER-filosofes y SUPER-de-tot, que han arribat quasi a fer odiabls aquelles matexes coses útils y merexedores d'estima que pretenen exaltar. Es, únicament, contra aquests superbiosos que jo entench a totes hores combatre; com combatria la matexa virtut si algú'n volgués fer una SUPER-virtut d'aquesta mena.

TEMPS.— Un dels grans secrets de la vida es saber perdre'l TEMPS útilment. Mirèu, si no, quin goig en treuen d'aquest món els que no saben esmerçar el TEMPS més

qu'en acoblar riqueses per als llurs herèus malgatadors!

TEORÍES.— Un pintor molt mediocre cregué del cas, un dia, explicar la transcendència de certes pintures en un llibre qu'escrigué, hont desenrotllà prolixament les seves TEORÍES. Mes no conseguí pas convèncer a ningú. ¿Qui no li feya agafar el pinzell, en compte de la ploma?

TOVALLONS.— He vist en una botiga de robes uns TOVALLONS de criatura ab unes lletres brodades: «*No sies golut*» «*No t'embrutis*». Penso que fóra útil provehirne a molts dels nostres homes públics, per a quan prenguin possessió dels llurs càrrechs.

TRIOMFAR.— L'afany d'arribar depressa compromet estèrilment les millors disposicions. Sols de TRIOMFAR honorablement se'n pot dir TRIOMFAR: perque, al que per vies il·legítimes ha lograt conquerir una reputació, ve que un dia ò altre algú li posa al descobert aquelles; y aleshores la seva gloria usurpada se li converteix en ludibri. Al temple de la Fama no es pas prudent cercar entrarhi ab clau falsa ò, d'amagat, per la escaleta del servey: perque, quan els de dintre s'adonen del intrús, s'afanyen a treuresel del davant llençantlo per la finestra. Y, si algun mèrit realment tenia, fins aquest se li desconeix.

TURIFERARIS.— Si no fos pels TURIFERARIS, tal vegada alguns que passen per grans homes podrien arribar a interessarnos un xich.

UNIVERSITATS.— L'haver freqüentat les UNIVERSITATS no'ns assegura cap competència en la difícil ciència del viure: les UNIVERSITATS són, tot lo més, els llocs hont acabem de perdre la nostra ignocència. Des d'allà se'ns mostra'l camí a recórrer; y es ja, després, qüestió nostra l'arribar per ell a feros homes; a menys que'l nostre destí no'ns reservi per a una perpetua puerícia. En aquest cas, tant ens valdrà haver fet estudis com nó: may no passarem d'estudiants y'ns tocarà constantment tenir de pagar estrenes.

VANITAT.— A tot escriptor de consciència que perseveri en el seu desig de perfeccionarse, ha d'acabar per semblarli que la publicació del seu primer llibre fou exclusivament un acte de VANITAT.

VELLESA.— La definitiva VELLESA no comença fins que'l cor ha acabat de perdre totes les il·lusions. Jo no sé, emperò, què es preferible: ò disfrutar d'una llarga joventut, fundada en il·lusions que may no podrèm veure realitzades, ò assolir aviat

una VELLESA exempta de folles ilusions, que'ns permeti fruhir les realitats de la vida pacíficament y ab tota tranquil·tat.

VIATGES. — No diria ningú lo molt qu'ensenyen els VIATGES! Tenfu: hèusaquí la meua maleta, que durant tres o quatre anys ha donat voltes pel món y du enganxades les etiquetes de totes les fondes hont he posat y de totes les estacions hont l'he facturada. Donchs bé: ¿no creyèu que podriem constituïr-la en arca santa del futur Ministeri de VIATGES y interrogarla com un oracle en les àrdues qüestions de la vida internacional? ¿Per ventura'l senyor H. no'ns ha resultat un fènix en pedagogia, per un procediment anàlech?

VIDES. — Paraules d'un incrèdul: «No tinch pas per cosa impossible la existencia d'una altra VIDA millor que aquesta; en lo que no podria creure may fóra en una VIDA pitjor. — Donchs a mi (li respongué un creyent), com més augmenta la meua fè en una vida millor, se'm va fent aquesta més passadora.»

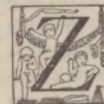
WILSONIÀ. — Sovint les circumstancies vénen a donar actualitat a les coses velles, les quals prenen aleshores noms nous. L'antich procediment de carregarse de rahó (aparentant insensible o resignat davant dels abusos de la força, protestarne *pro formula* a fi de què la gent se n'enteri y sense la més petita confiança de què'l fort en faci cap cas, per a després obtenir del cop-de-puny sa màxima eficacia), constitueix l'actual sistema WILSONIÀ. — Convindria que no oblidessin axò'ls incipients directors de pobles; aquells, vull dir, que no miren prim en abusar de les llurs facultats, refiantse de què'ls que protesten són gent de bona pasta. Solament un orgull desenfrenat pot no dèxar veure als governants la força útil de les oposicions y lo temerari qu'es dèxar qu'una protesta rahonable s'exacerbi en la impossibilitat de ferse escoltar. Perque, com ha dit un dels més assenyats escriptors que m'ha escaygut la sort de conèixer: «Quelcom se subleva dins de nosaltres quan sentim que's confonen les nocions de força y de dret, que's dóna la potencia com a límit de la moral... Honor del esperit humà, de la idealitat llatina recta, íntegra, absoluta, es haver descobert, y mantingut, y proclamat que l'últim dels miserables, que la bestiola més desvalguda de la terra o del espay, pot tenir rahó contra tota la humanitat que la hi negui.» «Y donchs (me podrieu objectar), ¿en què's diferencia del Cristianisme la flamant doctrina WILSONIANA?» Precisament: en què'l WILSONISME admet la possibilitat del cop-de-puny, tant més fort com més forta sigui la rahó de què hagi pogut carregarse.

XIMPLESES. — De molts grans homes d'altre temps s'han fetes proverbials certes XIMPLESES. Mes, suposant que totes elles fossin verídiques, l'haversen perpetuat el recort fins a nosaltres deu ésser a utilitat d'alguns ximpls contemporanis, que han pogut axí elevar les propies XIMPLESES a la categoria d'actes genials.

YACHT. — El felig propietari del YACHT *Totes-me ponen* es lo que se'n diu un optimista. Ell fa'l camí de la vida com un viatge de plaher, semblant constantment un colegial en perpetuats vacances, o un nuvi paradoxal que realisés tot sol indefinidament el seu viatge de noces. Ell es, com tot home rich, armador y pilot de la seva vida. Extén al vent ell mateix les velles de la seva confortable nau y s'abandona plàcidament a les delícies de la navegació. La força del vent augmenta, fins a devenir huracanat; y la ràpida embarcació avença com una sageta, mentre'l seu propietari exclama satisfet: «Ara va bé!» — Amichs: no us fièu massa d'aquest YACHT que té un nauxer dotat d'una confiança tan excessiva. El perill no està en què ell vagi a estellar-se contra les roques, sinó en què, al passarnos pel costat, ens capbuci la nostra propia Barca.

ZEL. — Podràs desplegar un gran ZEL en servir els interessos de la república; y faràs bé. Emperò no dèxaràs d'exposarte a decepcions. Axí, per exemple, els que tot ho fan per interès personal, creuràn lo mateix de tu y tractaràn de disputarte'l suposat benefici del teu ZEL. Aleshores el príncep resoldrà que la feyna que tu feyes la faci una altra persona *més indicada*.

ZOOLATRIA. — Diuen els esperits forts que la religió en els nostres temps va molt de baxa. Emperò axò no obsta per a que persisteixi l'antiga adoració al vedell d'or. Ademés, la nostra incredulitat no'ns priva de posar la nostra fè en el pintamonés que fa cubisme, en el galifardèu qu'escriu versos decadentistes y en el pedant que lucubra sobre filosofia del noucents. Tot lo qual pot resumirse, dihent que la nostra irreligió actual es, en realitat, una més que vulgar y ridícula ZOOLATRIA. — Dech fer constar, ab tot, que jo, esperit retardatari, seguexo defensantme dintre les velles *preocupacions*, que crech més convenients a la meua terra que no pas certes novetats qu'ara s'usen. Cosa qu'he volgut refermar posant per escrit aquests meus PENSAMENTS.

AD MAIOREM PATRIAE GLORIAM